

Neka je ideja gladna tvoga tijela.
Neko vrebanje, gorljivo, koje se pretvara i dijeli.

LES MURRAY, *Led usred ljeta*

Za moje dvije djevojčice, koje spavaju dok ovo pišem.

1. POGLAVLJE

*Ne možeš znati težinu pileta ako ga ne uzmeš
u ruke i ne protreseš ga.*

AFRIČKA POSLOVICA

Ležali smo u krevetu ne puštajući sunce u prostor, premda ne znam ni bi li se što promijenilo da smo uključili svjetlo. Bih li ja postala ono što sam bila i bi li on postao ono što je bio. Približila sam mu se. Približila sam mu se koliko god sam mogla. Njegovu hroptavom disanju i toploj koži. Bio je neobično topao. Rekao je, posve ozbiljno, što je njegovoj izjavi davalo dodatni šarm, da ima bivolje srce. Upregnula sam ga, tog bivola, i teško da ću ga sad ikada pustiti. Kosti mi to neće dopustiti. Znam, pišem kao da sam iz prošloga stoljeća, ali zapravo i jesam iz prošloga stoljeća. Rodena nakon Drugog svjetskog rata. Negdje sam pročitala da se tako ne počinju romani. Mislim, tako da kažeš “rođen sam tada i tada”, ali nek’ mi bude. Nek’ mi bude oprošteno, zato što sam ležala bez svjetla u krevetu s tim mladićem čije je lice bilo kao nacrtano. Oči, čelo, nos, kao da ih je netko izrezao od kartona i nalijepio onamo.

11

Spavao je napola otvorenih vjeda, a ja sam poželjela da mu ih mogu zatvoriti. Neke sam stvari o njemu znala otprilike, izdaleka. Mogla sam ih predvidjeti. Na primjer, kad smo otišli u hotel. Dok sam se saginjala tražeći novčanik po torbi, okrenuo je glavu na drugu stranu. Ili kad sam ga na cesti, na jarkom svjetlu, htjela uhvatiti za ruku, premda sam to nedavno već bila učinila, nije dopustio.

Samo je koračao pored mene, njegovo vitko, mršavo tijelo automehaničara, premda, premda je u životu već morao raditi i mnoge druge stvari, što se vidjelo po njegovim žilama, ne samo na rukama, nego prije svega na sljepočicama, velike, snažne žile poput električnih žica, žile poput čelika, poput soli, poput vode, nesavladive žile, dakle, a ja sam pored njega nosila svoju žutu torbu u koju je bilo nagurano cvijeće i koju sam onda negdje na pola puta ionako ispustila. U hotelu, kad smo naslonili leđa na plastične stolce, kad su naša tijela odahnula, rekao je da me primijetio upravo zbog te torbe. S onu stranu ceste. Između nas su tekle rijeke automobila, ljudi, prodavača, žena s prtljagom na glavi i bez nje, djece s više i manje ostarjelim licima, a on je unatoč tomu mene uhvatio u svoju mrežnicu. Stisnuo je oči isto kao i sada, samo što ih je sada skoro sasvim otvorio. Premda više nije gledao, bar ne u mome smjeru. Pretpostavljam da je gledao unutra, u ono svoje bivolje srce i vreću krvi koja mu se prelijevala u valovima.

Vjerojatno je zato i hroptao spavajući. Onako, sasvim ozbiljno, kao da već cijelu vječnost nije spavao, kao da je jedva čekao da ga netko pozove u krevet. To sam valjda slutila još s onu stranu ceste. A kad smo napokon krenuli jedno prema drugome, rekao je: “Gledali ste me.”

Točno se sjećam da me oslovljavao s ‘vi’. A onda sam i ja rekla to isto: “Primijetila sam da si me gledao.”

“Što ćemo onda?” nasmijao se. Šutjela sam, s onom žutom natrpanom torbom, zato što bi bilo previše glupo da bilo što kažem, i skrenula pogled. Tada sam isto tako shvatila kako će teško biti podnijeti taj nepogled. Na visoko, vitko tijelo. No to sam, mislim, već rekla, sad moram reći još nešto, moram položiti karte na stol; kad sam se, dakle, okrenula od njega, zamišljala sam da svojom velikom tamnom rukom od koje se odbijalo sunce i još koješta, ulazi ispod oznojene majice i podiže mi grudi koje već cijelo

stoljeće tamo vise. “Pomoći ću vam ponijeti torbu”, rekao je još dok sam pogled polagano vraćala na njega.

I ja sam se njemu nasmijala. Nakon što sam prelazeći cestu jedva izbjegla smrt, ti bi meni nosio torbu. Samo to, ništa drugo. Ne, stvarno misliš da nemam pojma kako se na ovom kontinentu to zove, nikakvog ljubljenja na cesti, nikakvog držanja za ruku, nikako između dvoje različitoga spola, uopće, nikakvih intimnosti u javnosti, nego samo nošenje torbe, dok je u mojim mislima bio prst u ustima ili ruka na trbuhu, to je ipak bilo previše. Odmahivala sam glavom, što drugo. Već sam kao dijete, kad bih nešto poželjela, odmahivala glavom. “Nema potrebe, već ću neka-ko.” Podtekst je, dakako, bio posve suprotan, a mislim da je to čak i shvatio. S ovu stranu ceste, pod suncem. Kad smo kasnije hodali jedno pored drugoga, sasvim polako i lagano, poput dvaju cvjetova pamuka u vrtlozima prašine, svejedno mi je uzeo torbu.

Otišli smo u obližnji hotel, kamo bi drugamo išli. Žena poput mene i muškarac poput njega. Dok je stajao, bio je za dvije glave viši od mene. No kod kuće sam navikla na visoke muškarce. Za mene to nije bilo ništa posebno. Možda je druge smetalo. To, da šezdesetdvođodišnjakinja i dvadeset-sedmogodišnjak šeću jedno pored drugoga. Možda je smetalo recepcionarku u hotelu. To što smo se, kad sam rukom posegnula u torbicu, nehotice dodirnuli laktovima, a onda još i ramenima. Vidjela sam, to joj je pisalo na licu. Još jedna koja je došla na safari. Samo što se tu, u tom bezbojnom hotelu, nije moglo vidjeti oblake, a nije bilo ni trave ni lavova u travi. Samo uski tamni hodnik i stube koje vode u neku sobu. Kad otvoriš vrata, s lijeve je strane krevet, pored kreveta noćni ormarić jeftinoga sjaja, malo dalje hladnjak i na njemu vaza s plastičnim cvijećem. Recimo da su tamo bila još dva stolca na koja smo, ja možda nešto više od njega, plaho sjeli. Skvrčila sam noge u položaj koji sam kasnije u Africi često zauzimala, a on je u međuvremenu otišao do hladnjaka i iz

njeza uzeo bocu vode. Pretvarala sam se da gledam prema prozoru, prema zavjesama na prozoru, teškim zavjesama koje su dosezale do poda, koje su bile u nekom neskladu s vanjskim događanjem, sa svim onim suncem i svim pretjeranim gestama i onim osmijesima prodavača na cesti koji su te vabili pokušavajući odagnati pomisao na stvari koje bi se mogle dogoditi između nas. Valjda sam se bojala, da, bojala sam se riječi iz njegovih usta. Da će se iznenada okrenuti od hladnjaka, još uvijek s bocom hladne vode u rukama, i reći “legni i raširi noge” ili “daj da te pofukam, pa zato si me dovela u ovaj hotel, šta ne?” Na takve mu riječi ne bih znala odgovoriti.

14 “Je li vam hladno?” Trznula sam ramenima, premda bih se vjerojatno trznula što god da je rekao. Kako je nakon pitanja uslijedila samo tišina, tek tada sam pogledala prema torbi postavši svjesna da sam je prilikom ulaska u hotelsku sobu spustila uz stranicu kreveta na pod. Kao da razumije taj moj usputni pokret glave, kao da razumije više od onoga što ću ikada ja sama razumjeti, još se jednom zaputio prema krevetu, već sam mislila da će sjesti i time me pozvati da napokon obavimo ono zbog čega smo došli ovamo, no on se samo sagnuo, podigao torbu s poda i vratio mi je kao da to nije ništa, kao da to plastično cvijeće i taj donekle izgaženi tepih i ti svileni pokrivači na krevetu, nisu ništa. Stisnula sam je uza se kao da grlim dijete. “Ako vam je hladno, mogu vam dati svoju majicu?”

Odmahnula sam glavom. Ne znam je li razumio, jer je već u sljedećem trenutku naglim pokretom povukao komad tankoga materijala preko glave i ostao tako stajati ispred mene. Sve čega se još sjećam su one dlake, guste tamne dlake koje su mu se širile od spolovila prema gore, prema trbuhu, skoro sve do vrata. Zapravo nisam mislila da tamnopusi muškarci mogu biti tako obrasli, ili bar ne toliko.

U tom prizoru, u tom nijemom, plahom, gotovo drhtavom prizoru iščekivanja u kojem bi se moglo dogoditi sve,

a sve bi se moglo i poreći, dobro bi nam došla treća osoba, premda sam se, jer te osobe nigdje nije bilo na vidiku, a i zato što je trenutak predugo trajao, sagnula prema njemu i uzela ožnojenu majicu dvama prstima. “Molim te nemoj mi govoriti ‘vi’.”

“Ne?”

Ponovno sam odmahнула glavom. Sad bi već morao razumjeti što time mislim. Moga sina je to tjeralo na smijeh. Prije svega kad je bio malen. Mnogo godina kasnije mi je rekao da je čitavo djetinjstvo vjerovao da njegova mama ima grivu. Lavlju grivu, ako to možete zamisliti. A možda mi je tamnoputi mladić upravo zbog nje prešao rukom preko lica. Velika, topla ruka provjeravala je da mi to čelo, te udubine za oči i taj nos, nisu samo nalijepljeni. Izrežani od kartona i nalijepljeni. Htjela sam mu reći da je moj sin njegovih godina i da je zato bolje da mi govori ‘ti’, no onda sam, kad se odmaknuo od moga lica i krenuo prema prozoru kako bi navukao teške baršunaste zavjese, radije promatrala njegovu stražnjicu. Madonni je možda trebalo pedeset godina da dođe do takvih guzova, a meni vjerovatno neće uspjeti ni u sljedećem životu.

15

“Hotel je sasvim u redu”, rekla sam samo zato da napokon nešto kažem, “samo recepcionarka nas je...”

Odmahnuo je rukom kao da mi želi dati do znanja da tu stanem, da nije vrijedno trošiti riječi. A kad se primaknuo bliže prema krevetu, kad se njegova sjena ponovno zgušnjula iznad moje, prošlo mi je kroz glavu da me podsjeća na nekoga. Na nekoga koga više nema i tko se pomoću njega, pomoću traperica koje mu vise sa stražnjice i dugih prstiju, ponovno naselio u meni. Pratio me otkako sam otišla od kuće, oribala podove, protresla jastuke, primaknula stolce stolu i zaključala vrata prema vrtu. Do susreta ili, bolje, do onoga kad smo ugledali jedno drugo na ulici, dakle, nije došlo zato što sam ja nosila žutu torbu, a on svoju toplu, pretoplu kožu s bivoljim srcem okrenutim prema unutra,

nego zato što smo zapravo čitavo to vrijeme bili slijepljeni zajedno. Tek smo se u tom pejzažu bez oblaka, bez visoke trave i lavova u travi, mogli razlijepiti i stupiti na suprotne obale ulice. Možda sam luda zato što vjerujem u takve stvari. No ako sam luda, onda i to lice muškarca koji mi je ponio torbu do obližnjega hotela, koji je onda, nakon što je ispio vodu iz hladnjaka, svukao majicu, a onda navukao zavjese i zaspao, uopće ne postoji, pa zato ne postojim ni ja sama.

Malik je htio da opljačkamo ženu. Već me na tržnici upozorio na nju; mislim, na njezinu žutu torbu. Kad bi došlo do nečega takvog, uopće nismo razgovarali. Bili su dovoljni kontakt očima i pokret ili dva. Onda bismo poput dviju lasica pratili siluetu koja bi se zaustavljala malo ovdje, malo ondje, sve dok ne bismo došli do otvorenog prostora i sve bi postalo jasno. Malik je uvijek bio u prvom planu, a ja sam mu više-manje čuvao leđa. Kad bi stvari krenule naopako, ja bih se spotaknuo o nekoga ili pokušao preusmjeriti pozornost na sebe. No kad je bila riječ o toj ženi, mislim o njezinoj žutoj torbi, znao sam da neće biti lako. Učinila mi se kao da je napravljena od vate i da će se, ako se Malik svojim teškim tijelom zaleti u nju, sigurno srušiti. Nisam imao osjećaj da će početi vikati ili nešto takvo. Zamišljao sam da će samo sjesti na pločnik i zaplakati. A ja ne volim takve stvari. Malik mi je govorio da sam *pusi*. Pri tom se lupao po prsima i grdio me. “Budi svinja, ako ne budeš svinja, zgazit će te. To je Ouagadougou, čovječe, nije to onaj tvoj buš.”

Malikovo blebetanje nije imalo nikakvoga smisla. Već sam toliko dugo bio u tom gradu, da sam imao osjećaj kao da sam se rodio u njemu. Vršnjake na cesti sam uvjeravao da se to dogodilo ispod nekog mosta, ne sjećam se točno

ispod kojega, ali u svakom se slučaju dogodilo tu, u gradu. Malik je dakle bio veći *bušman* od mene, ali u tom trenutku na tržnici to nije bilo važno.

18 U tom sam mu trenutku htio objasniti da mi zapravo nije stalo da toj ženi ukradem torbu i da mi se osim toga čini nekako previše bijela, nekako previše meka, poput jastuka koje sam vidio na televiziji u nekoj jebenoj bjelačkoj spavaćoj sobi ili salonu, muškarci i žene sjede na njima kao u snu, kao da je to sve što znaju, sve o čemu mogu misliti, a sigurno misle da i svi drugi žive isto kao i oni, dok mi drugi samo sanjamo njihove snove, to mi još od prošle noći nije izlazilo iz glave. Stvarno mi nije bilo stalo do toga da pretrčim tri do pet kilometara po suncu, koliko je zahtijevala uobičajena pljačka. Sinoć to, na primjer, uopće nije imalo smisla. A još smo izgubili i motor. Malik se prije toga još bio toliko urokao, da sumnjam da je uopće išta vidio ispred sebe. Da je vidio, vjerojatno se ne bi uhvatio te bjelkinje. Ruke su joj se tresle, oči su joj bile kao špekule, kao da će je sad nešto pokositi. Mislim da se najviše uplašila Malikovih ružičastih usnica i ružičastih pjega po licu, kao da mu se na licu raspuknula zvijezda. Možda tu njegovu kožnu bolest objasnim neki drugi put, ne sad, sad moram reći samo još to da je pored te bjelkinje, Amerikanke, Belgijanke, Flamanke, ne znam što je bila, stajao još i jedan sasvim crni tip. I zbog njega sam, jebem mu mater, Maliku rekao da ne zaustavlja motor, ali on je napravio točno to. Zario je mašinu u zemlju, sišao s nje i otišao do njih kao da je sve u redu. Kao da ih želi pitati imaju li vatre za cigaretu. Prije nego što su mogli nabrojati do tri, na trbuhu su im bili noževi. Tipu smo skinuli hlače, prešlatali mu guzicu, ali u njoj nije imao ništa, ni *tisuću* CFA franaka.

Ljudi koji su prolazili onuda gledali su na drugu stranu kao da se to njih ne tiče, kad se to isto njima dogodi, isto ih nitko neće ni pogledati, i eto, onda mi se javio taj osjećaj da to neće biti dobro, da tu nešto smrdi. Ali te sam

večeri Malika onda ipak pustio da dovrši tu stvar. A on ju je izveo tako da smo ostali bez motora, bez keša, od tipa smo izvukli samo putovnicu s kojom zapravo nismo imali što napraviti. Mogli smo samo pričekati dva, tri dana i tek je onda pustiti u optjecaj.

A sad se moglo dogoditi isto to. Žena u žutoj torbi ima papirnate maramice, bocu pregrijane vode i kreditnu karticu. Osim toga je negdje iza čeka tip broj dva. Malo više potrošen, s obješenim udom, ali svejedno crni tip koji zna i hoće trčati s otkopčanim hlačama. Te se večeri, naime, dok su se ljudi prešetavali pored nas, tip s putovnicom i bez keša ipak odlučio riskirati. Flamanka se malo zanjela, ali pretpostavljam da ga je kasnije u hotelu napizdila. Da je prasac, svinja svih svinja. Prigovarala mu je da je, dok je on otkopčanih hlača trčao po pojačanje, netko njoj mogao zariti nož u trbuh. Malo sam je prepipao, priznajem. Ispod majice, za grudnjak, da ne bi tamo nešto skrivala. Ali nije. A i ova na tržnici, tik pred nama, vjerojatno je napravila isto to. Zatakнула je nekih petnaest, dvadeset tisuća CFA franaka za grudnjak, premda su te stvari na njoj bile već sasvim bez veze, *kaput*, kao što bi rekao Malik. Njegov stari mu je govorio da žena ima dva razdoblja: fazu rasta i fazu odumiranja. Ali ja mislim da je to negdje pročitao, ne bi on baš sâm izmislio takvo nešto. Njegov stari naime nije bio albino, a čak je i čitao. Ponekad bi navečer sjeo na terasu i ako ne bi čitao, slušao bi jazz. *Kind of Blue* i slične pizdarije. Kako god okreneš, Malikov stari nije bio tako glup. Čak mi se činilo da je znao što radimo, ali nikad nije ništa rekao. Ma samo jednom je rekao da smo sad u takvoj fazi i da se moramo iživjeti.

Iživjeti, stari, ja bih radije iživio tu staru na tržnici. Kažem ti, bolje bi bilo da je ostala u hotelu pa nam se ne bi događalo to što nam se događa. Ja ne bih morao trčati po suncu, a Malik ne bi davao znakove da se već jednom pokrenem, da će mi otkinuti glavu ako se ne pokrenem.

Još jednom sam se okrenuo prema njoj, koja je bila s druge strane ceste. Unatoč fazi odumiranja, imala je dobre listove, lijepo oblikovanu, dosta mišićavu polovicu bedra i guzicu koja nije visjela. Ugurala ju je u tamne tričetvrt hlače. Bjelkinje su, koliko sam ih se uspio nagledati, uvijek radile takve stvari. Na njima bi te uvijek nešto privuklo. Veliki dekolte i tamnocrveni grudnjak ispod ili lančić oko gležnja. Zbog žute torbe mi se ipak nije bio digao, to bi ipak bilo previše, da se zbog jedne takve ženske moram sakriti u prljavi zahod i natezati ga rukom, ali na kraju je ipak nisam mogao opljačkati. Cijelo vrijeme mi se po glavi motalo da će, kad joj otmemo tu stvar, sjesti na pod i početi plakati. A ja ne volim žene koje plaču, kao što ne volim ni pikule u očima i ruke koje se tresu. Uza sve to zlatno prstenje i kreditne kartice, strah je sve što im ostane. Već sam ih i samo zato povremeno bušio. Odu van, ostave sve u hotelu, za svaki slučaj uzmu sa sobom crnog tipa, po mogućnosti lokalca koji usput u džep ugura putovnicu, premda taj njegov pokret nije nužno slučajan, samo Allah zna koliko je toga prošao da dođe do tog dokumenta, zbog čega njemu ni ne zamjeram toliko, a onda gledaju iza kojeg ugla će tko iskočiti. Ali to što je bilo podne i što je tržnica bila puna, kao što je puna samo u podne, mijenjalo je sve. Zato sam Maliku još jednom odmahnuo glavom. Jučer smo izgubili motor, a u ovom će slučaju stradati naše glave. Jer kad se u mojoj srčanoj klijetki pojavi taj osjećaj, ili da bolje kažem trunčica, to bude tako. Ali Malik nije shvatio. Isto kao što nikad nije shvatio o čemu govori *Kind of Blue*. Sjedio je sa svojim starim na verandi iz večeri u večer, ali mislio je samo na gole babe i na to kako bi s manjih poslova prešao na veće.

Kad me odostraga sunuo pod rebra, tako jako da mi se zacrnilo pred očima, odlučio sam. Otići ću do te žene i pokušati je uvući u razgovor. Da vam ponesem torbu, *Madame*, je li vam vruće, *Madame*, idemo u hotel, *Madame*? Vole takve sladunjave priče. Mislim da to zna i Malikov stari,

kako se nositi s bjelkinjama. Mislim da je svoj *Kind of Blue* donio odande. Nekoliko mjeseci je bio na listi čekanja za vizu, obilazio oko aerodroma u Ouagi, sve dok se nije sakrio u drveni kontejner. Kad je nakon nekoliko dana čučanja u mraku i bez vode shvatio da je sve to potpuno besmisleno, kao što mi je o tome pripovijedao s nogama ispruženim ispred sebe i rukama smotanima negdje iza zatiljka dok sam ja slušajući to cijelo vrijeme znalački kimao, kao da sam već nebrojeno puta bio izložen toplinskim valovima na skromnom kvadratnom metru, ispuzao je van i prijavio se vlastima. Nakon deportacije je uslijedilo besposličarenje na verandi. No to kako smo se sastajali s Malikovim starim, objasnit ću drugi put. Sad se radilo o tome da stavim ruke na tu žutu torbu. Na lijep način. Noževi na trbuhu su, naime, zajebana stvar. S tim mi se više ne da gnjaviti, toga će se s vremenom trebati okaniti, što god Malik mislio. On neka se iživljava nad njima, što se mene tiče, dolazi drugo vrijeme, ne znam još točno kako i kada, možda ću se osposobiti za krojača, nešto su me zvali, još ću vidjeti. Najprije će trebati obraditi tu bezveznu bjelkinju koja stoji tu preda mnom. Prijeći na drugu stranu ceste i onda se lagano, neprimjetno očešati o nju. Ako mi zamiriše, pustit ću je da me pozove u hotel, i ako ne bude previše govorila, ali čini mi se da neće previše govoriti.

21